

Ranskalainen sarjakuva kaipaa nuorempia lukijoita

Ranskalaiset sarjakuva-asiantuntijat ovat huolestuneet sarjakuvan ukkoutumisesta. Sarjakuvien lukijakunta ei uusiudu, varhaisnuorisolla on muita kiinnostuksen kohteita: elokuvat ja tietokonepelit ovat etusijalla heidän vapaa-ajanvietossaan. Isät lukevat sarjakuvia, pojat nyrpistelevät niille nenäänsä. Tutkijoille tuottaa harmaita hiuksia ajatus: kuka lukee sarjakuvia sitten, kun niiden uskollisimmat seuraajat ovat seniiliyden ja kaihien vaivamia vanhuksia?

KUINKA sitten on käynyt näin? Miten on mahdollista, että perinteisesti lapsille tarkoitettuna pidetty genre lakkaa kiinnostamasta kohdeyleisöään ja jää suurimmaksi osaksi aikuisten – lähinnä nostalgikkojen ja esteetikkojen – omaksi alaksi? Tilanteelle on esitetty seuraavanlaisia syitä:

1. Parhaat sarjakuvantekijät suosivat aikuisten sarjakuvaa sen suuremman arvostuksen ja parempien palkkioiden vuoksi.

2. Albumit ovat liian kalliita lapsille, viikkorahat eivät riitä niihin.

3. Nykyajan kersat yksinkertaisesti vain ovat kiinnostuneempia muista asioista: televisiosta, elokuvista, videopeleistä, tietokoneista, kaiken maailman puuhamaista ym.

4. Selitykseksi on esitetty myös sarjakuvien institutionalisoitumista. Kun sarjakuva viihtää kaikin mahdollisin keinoin integroitua viralliseen kulttuuriin, on se tahtomattaan käynnistänyt prosessin, joka vieraannuttaa lapset sarjakuvista.

Vieraantumistensa ei kuitenkaan merkitse sarjakuvien kuolemaa, vaan vain sen ekspansion, valta-alueen kasvun pysähtymistä. Sarjakuvista tulee aikuisten viihdettä, ja lapset löytävät ne aikanaan. Aivan kuten entisaikojen ahmimisikäiset löysivät omien vanhempiansa kirjahyllyistä dickensinsä ja waltarinsa, tulevaisuudessa sopivaan ikään tulleet nuoret löytävät bilalit ja hergät. Ranskalaisen huoli on osittain kaupallista laatua: kohderyhmän yksipuolistuminen merkitsee sen pienenemistä, ja tämä taas tietysti merkitsee myynnin laskua.

Elokuvat ovat sarjakuvia suosittummat

Jean-Francois Douvryn suorittaman kyselyn mukaan (*Bulles Dingues* n:o 6) sarjakuvat eivät ole lainkaan ranskalaisten teinien suosikkiajanvietettä. Douvryn tutkimukseen otti osaa 153 poikaa ja 152 tyttöä Grenoblen lähiympäristöstä. Kyselyyn vastanneet olivat iältään noin viisitoistavuotiaita. Tutkimuksessa selvisi seuraavaa:

Kun penskoja pyydettiin pistämään suosituimmuusjärjestykseen sarjakuvat, elokuvat ja kirjallisuus, 79 % ilmoitti pitävänsä eniten elokuvista. Sarjakuvia suosi 19 % pojista ja 4 % tytöistä. Kirjallisuuden suhteen luvut olivat kutakuinkin käänteiset: sitä piti mieluisimpana 15 % tytöistä ja 4 % pojista.

Lasten vanhemmat eivät ole enää mikään este sarjakuvaharrastukselle. 75 % vanhemmista piti sarjakuvia suotavina, ja 63,5 % lukivat niitä itse.

Saatiin myös tietää, että lähes 60 % nuorista lukijoista ei itse osta sarjakuvia, joita he lukevat: 29 % lainaa niitä kavereiltaan ja 27,5 % hakee niitä yleisistä kirjastoista. Kuitenkin kaksi kolmasosaa kyselyyn osallistuneista omistaa vähintään 20 albumia, 17 %:lla niitä on yli sata kappaletta ja yhteensä 305:sta haastatellusta noin tusinan verran oli oikeita keräilijöitä, jotka omistivat vähintään 500 albumia.

Lasten suosikkilehtiä olivat PIF GADGET ja ranskalaiset Disney-julkaisut (JOURNAL DE MICKEY, PICSOU MAGAZINE) sekä lisäksi JE BOUQUINE ja ensisijassa aikuisille tarkoitetuista lehdistä jo edesmennyt ME-

Seniili ja Kaibi lukevat sarjakuvia, lapset tekevät muuta.

TAL HURLANT. Kaiken kaikkiaan Ranskassa myyvät paremmin sellaiset lastenlehdet, jotka sisältävät sarjakuvia muun aineiston lisäksi (MIKADO, OKAPI), kuin pelkästään sarjakuvia sisältävät lehdet (SPIROU, TINTIN). Lasten suosikkisarjoja olivat tutkimuksen mukaan *Asterix*, *Tintti*, *Niilo Pielinen*, *Lucky Luke* ja *Vili & Bill*. Eli klassikot, jotka suuri yleisökin tuntee (ja on tuntenut jo vuosikymmeniä), ovat myös lasten suosikkeja.

Näyttää siltä, että lasten sarjakuvamaakuun vaikuttavat suuresti heidän vanhempiensa mieltymykset: vanhemmat ohjaavat lapsensa tutustumaan vanhoihin tuttuihin, jo hyviksi havaittuihin ja arvostettuihin sarjoihin. Ei myöskään pidä unohtaa vanhojen klassikoiden markkinointiin käytettyjä frangeja, niiden mainostaminen tuntuu lankeavan otolliseen maaperään, lasten vanhempien eli heihin, joilla on rahaa.

Tämän lisäksi lapset tuntuvat olevan mieltynyt sarjakuviin, jotka muodostavat kokonaisia albumisarjoja. Aikuisille suunnatuissa sarjakuvissa ei vaadita toistakymmentä albumia käsittelevää sarjaa, jotta sarjakuva saavuttaisi suosiota. Lasten- ja nuortensar-

jakuvissa sarjallisuus tuntuu olevan enemmän sääntö kuin poikkeus: pitkäikäisyys ja jatkuvuus kannattaa, klassikoihin kannattaa satsata, tuumaavat ranskalaiset sarjakuvakustantamot. Tämä kehitys vain valitettavasti tekee lasten sarjakuvamausta jähmeän ja konservatiivisen. Uudet tulokkaat eivät kiinnosta kuin innokkaimpia lukijoita.

Lastensarjakuvia ei arvosteta

Käsikirjoittaja **Frank Giroud** valittaa lapsille suunnattujen sarjakuvien surkeaa asemaa ja esittää syitä siihen, miksi lahjakaimmat sarjakuvantekijät suuntaavat luovuutensa mieluummin aikuistensarjoihin.

"Ennen kaikkea kyse on vapaudesta. Aikuisen sarjakuvissa taiteilija voi harjoittaa luovuuttaan vähemmän rajoituksin. Jo lapsen käsityskyky aiheuttaa rajoituksia lastensarjojen tekijöille", sanoo Giroud.

Lisäksi Giroud ottaa keskustelun aiheeksi vanhan peikon, jonka ei kovin usein uskota nostavan rumaa päätään eurooppalaisesta sarjakuvasta puhuttaessa: suoranaisen sensuurin. Giroud kertoo esimerkiksi omalta käsikirjoittajan uraltaan. Kustannusyhtiöt ovat huolelta puuttuneet Giroudin "huonoon kieleen", sensuuri on myös naamioitunut väkivallan ja erotiikan vastaisuudeksi, usein sensuuri on ollut luonteeltaan puhtaasti poliittista. Kustannusyhtiöt asettavat tekijöille usein rajoituksia jo etukäteen. Lapsille tarkoitettu aineisto synytään tarkemmin kuin aikuisten sarjat.

Lastensarjojen arvostus on huomattavasti vähäisempää kuin aikuistensarjojen; niitä pidetään vain askelmana "oikeiden" sarjojen

pariin pääsemiseksi, eivätkä ne myöskään ole kriitikoiden kiinnostuksen kohteita. Kuka tunsi **Bourgeonin**, ahkeran lastensarjojen piirtäjän, ennen *Les Passagers de vent* -sarjan ilmestymistä (*A SUIVRE*)ssa?

Rajoitukset, sensuuri, arvostuksen puute... Kun tähän listaan lisätään lastensarjojen piirtäjien ja käsikirjoittajien keuhko palkka, ei lahjakkaimpien sarjakuvataiteilijoiden vähäistä innostusta lapsille tarkoitettua aineistoa kohtaan voi kovin ihmetellä.

Nuorennusleikkauksia

Uutena houkuttimena sarjakuvien maailmaan ranskalaiset kustantajat ovat keksineet sarjakuviin perustuvat tietokone- ja roolipelit. Näissä "interaktiivisiksi sarjakuviksi" nimetyissä peleissä "lukija" voi itse vaikuttaa tarinan etenemiseen. Idea ei siis ole uusi, mutta ranskalaiset pelifirmat tuntuvat luottavan kovasti vetonaulaansa.

Kustantamot puolestaan toivovat pelien vetävän lukijoita alkuperäisille sarjoille. Kunnan toimia tietokonepelien pohjana ovat saaneet jo Bourgeonin aikaisemminkin mainittu *Le Passager du vent*, **Girin** ja **Charlierin** *Blueberry* -seikkailu *Kultaluoteja ampua aave* ja kaikkien tuntema *Ahmed Ahmed*.

Pelien grafiikka vaihtelee vaatimattomasta melko näyttävään, ainakin näkemieni yksittäisten kuvien perusteella. Ja pelien toimivuudesta on näillä perusteilla vaikea mennä väittämään mitään. Sarjakuvan siirtyminen onnistuneesti tietokoneen näyttöruudulle kuitenkin vähän arveluttaa...

Kaiken tämän koruttoman kertoman päätteeksi lienee syytä mainita ranskalainen kustantamo, joka panostaa nimenomaan lasten sarjakuvaan. Kyseessä on Les Editions Milan, joka julkaisee neljästä pelkästään lapsiyleisölle tarkoitettua lehteä.

Näiden kohdeyleisökin on tarkkaan määritelty: TOUPIE on suunnattu yli kaksivuotiaalle, TOBOGGAN neljävuotiasta kahdeksänvuotiaalle, MIKADON kohteena ovat lapset kahdeksasta kahdenteentoista ikävuoteen asti, ja DIABOLO on tarkoitettu seitsemän-yhdeksänvuotiaalle. Lehdet toki sisältävät muutakin aineistoa kuin sarjakuvia, väri-tystehtävistä kirjealstaan.

1980-luvun alkupuolella toimintansa aloittanut Les Editions Milan painottaa, että lehden sisällön viihdyttävyyttä ei koskaan jää pedagogisuuden jalkoihin: jos lehdessä jokin opitaan, se tapahtuu hauskaasti ja huomaamatta. "Juopas nyt kalanmaksakäilyä, olen sekoittanut siihen mansikoita" -ajattelu on kustantamolle vierasta. Les Editions Milan pitää itseään ainoana vaihtoehtona sarjakuvalehdistön unohtamille pikkulapsille. Lehtien suosiota päätellen he ovat oikeassa: myyntiluvut vaihtelevat 80 000:sta 126 000:een.